

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

Määräys
Päivämäärä 12.12.2014

SAIRAUDEN, VAMMAN TAI PUOLTOLAUSEEN HUOMIOON OTTAMINEN YLIOPPILASTUTKINNOSSA

Määräys sisältää *ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettuun lakiin ja ylioppilastutkinnosta annettuun asetukseen perustuvaa tekstiä*, lautakunnan määräyksiä ja ohjeita, jotka tekstissä erottuvat toisistaan kirjasintyylin perusteella.

Tekstissä olevat pykälämerkinnät viittaavat ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettuun lakiin (672/2005) ja ylioppilastutkinnosta annettuun asetukseen (915/2005), ellei toisin ilmoiteta.

Määräys koskee ensimmäisen kerran kevään 2015 ylioppilastutkinnon toimeenpanoa.

Sisällys

1	Sairauden, vamman tai puoltolauseen huomioon ottaminen ylioppilastutkinnossa	1
2	Koetilanteen erityisjärjestelyt.....	1
3	Erytisjärjestelyjen hakeminen	3
4	Sairauden tai vamman ottaminen arvostelussa huomioon.....	6
5	Erytisen vaikeaa elämäntilannetta koskevat selvitykset ja puoltolauseet	6
6	Koesuoritusten arvostelu lukiossa ja ylioppilastutkintolautakunnassa.....	6
7	Lääkärintodistuksen tai puoltolauseen vaikutus arvosanaan	6
8	Ylioppilastutkintoon ilmoittautuminen.....	7
9	Lääkärintodistusten ja puoltolauseiden lähettäminen sekä korjaus- ja täydennyslomakkeeseen tehtävät merkinnät.....	8
10	Ylioppilastutkinnon toimeenpano lukiossa.....	8

Liitteet:

- Lomake 1: Sairauden tai vamman huomioon ottaminen ylioppilastutkinnossa
Lomake 2: Lukion opettajien/asiantuntijoiden havaintoja kokelaan työskentelystä ja erityisjärjestelyjen tarpeellisuudesta

I Sairauden, vamman tai puoltolauseen huomioon ottaminen ylioppilastutkinnoissa

Jos kokelaan koesuoritusta on heikentänyt jokin erityisen painava peruste, ylioppilastutkintolautakunta voi ottaa tämän arvostelussa huomioon (Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä 672/2005, 26.8.2005, 8 §).

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, ei saa hakea muutosta valittamalla (Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä 672/2005, 26.8.2005, 13 §).

Jos kokelaalla on vamma taikka luku- tai kirjoitushäiriö, hänen kokeensa voidaan järjestää poikkeavasti. Sama koskee kokelasta, joka on sairauden tai siihen rinnastettavan syyn vuoksi estynyt suorittamasta kokeita samalla tavalla kuin muut kokelaat. Ylioppilastutkintolautakunta päättää järjestelyjen käytöstä kokelaan tai hänen huoltajansa tekemän hakemuksen perusteella (Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnoista 915/2005, 17.11.2005, 6 §).

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, joka koskee kokeiden poikkeavaa järjestämistä, voi hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen (Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä 672/2005, 26.8.2005, 13 §).

Jos ylioppilaskokelaalla on sairaus tai vamma ja kokelas tai hänen huoltajansa haluaa, että se otetaan ylioppilastutkinnoissa huomioon, kokelaan tulee hankkia lääkärintodistus tai muu asiaa selvittävä puoltolause. Jos kokelaan erityisen vaikea elämäntilanne halutaan otettavaksi ylioppilastutkinnoissa huomioon, siitä tulee hankkia selvitys tai puoltolause.

Sairaudesta tai vammasta kärsivälle kokelaalle voidaan hakemuksesta myöntää erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon kokeiden suorittamista varten (ks. kohdat 2 ja 3), tai sairaus tai vamma voidaan ottaa arvostelussa huomioon lopullista arvosanaa määrättäessä (ks. kohta 4). Kokelaan erityisen vaikeaa elämäntilannetta koskeva selvitys tai puoltolause voidaan ottaa arvostelussa huomioon lopullista arvosanaa määrättäessä (ks. kohta 5).

Lautakunnalla on erilliset määräykset kuulovamman, lukihäiriön ja vieraskielisyyden huomioon ottamisesta ylioppilastutkinnoissa.

Kokelaan tutkintotodistukseen ei tule merkintää tämän määräyksen mukaisista erityisjärjestelyistä (vrt. lautakunnan määräys *Kuulovamman huomioon ottaminen ylioppilastutkinnoissa*).

2 Koetilanteen erityisjärjestelyt

Tavallisimpia sairauksia ja vammoja ja tilanteita, joiden perusteella ylioppilastutkinnon kokeisiin haetaan erityisjärjestelyjä, ovat erilaiset onnettomuudet, tapaturmat ja äkilliset sairastumiset, kuulovamma (erillinen määräys), näkövamma, CP-vamma, nivel- ja reumasairaudet, mielenterveyshäiriöt ja keskushermoston kehityksen häiriöt.

Ylioppilastutkinnoissa, jossa kokelas- ja koemäärät ovat suuria, erityisjärjestelyillä pyritään luomaan kokelaille kohtuulliset ja yhdenmukaiset olot kokeiden suorittamiseksi. Kaikkia yksilöllisiä tarpeita ei voida kuitenkaan ottaa huomioon valtakunnallisessa tutkinnoissa.

Ennen kuin kokelas ryhtyy hakemaan lautakunnalta erityisjärjestelyjä ja hankkimaan lääkärinlausuntoa, hänen on neuvoteltava tarvittavista erityisjärjestelyistä sekä niiden toteuttamismahdollisuuksista lukion rehtorin kanssa (ks. kohta 3). Erityisjärjestelyjen tulisi ylioppilastutkinnossa perustua lukioaikana tai aikaisemmin havaittuun erityisen tuen tarpeeseen. Jos kokelas on selvinnyt lukio-opinnoistaan ilman erityistä tukea eikä ole saanut koetilanteissa erityisjärjestelyjä, niiden tarve ylioppilastutkinnon kokeisiin tulee ehdottomasti perustella.

Kyseeseen tulevia järjestelyjä ovat sairauden tai vamman asteen ja luonteen mukaan esimerkiksi

- pitkätaukoinen kuullunymmärtämiskokeen äänite
- lisäaika kuullunymmärtämiskokeen lopussa
- lisäaika kirjallisessa kokeessa
- erillinen koetila
- oikeus käyttää vastausten kirjoittamiseen tietokonetta erillisessä koetilassa (vrt. kohta 3 *äkillisesti sairastunut kokelas*)
- vapautus optisen vastauslomakkeen täyttämisestä
- isokirjaimiset tehtävät
- pistekirjoituksiset tehtävät
- näkövammaisille kokelaille tarkoitetut tehtävät tekstitiedostoina cd-levyillä
- näkövammaisille kokelaille tarkoitetut korvaavat tehtävät.

Kokelaan tulee saada kokeilla myönnettyjä erityisjärjestelyjä (esimerkiksi äänitteitä, joissa on pidemmät tauot, koetilanteessa käytettäviä laitteita jne.) jo ennen ylioppilastutkinnon kokeisiin osallistumista. Lautakunnan tekemä erityisjärjestelypäätös on valitusajan päättymisen jälkeen lautakuntaa ja lukiota sitova, ja siitä voi poiketa ainoastaan kokelaan suostumuksella (esimerkiksi mahdollisuus jakaa erillinen koetila toisen kokelaan kanssa). Lukion tulee keskustella mahdollisista käytännön järjestelyistä kokelaan kanssa ennen kokeen suorituspäivää.

Jos kokelaalle on myönnetty oikeus käyttää vastausten kirjoittamiseen tietokonetta, lautakunta suosittelee akulla varmennetun laitteen, esimerkiksi kannettavan tietokoneen käyttöä.

Tietokoneen käyttö edellyttää, että kokelaalle varataan erillinen tila, johon on järjestetty valvonta ja tulostusmahdollisuus koetilassa. Lisäksi on varmistettava, että tietokoneen muistissa ei ole ylimääräisiä tiedostoja tai ohjelmia ja että tekstinkäsittelyohjelmasta on poistettu oikeinkirjoituksen tarkistus. Verkkoyhteys on ehdottomasti kielletty. Tietokoneen käyttöoikeutta ei yleensä myönnetä koeaamuna. Jotta äkillisesti sairastuneelle kokelaalle voidaan myöntää koeaamuna oikeus käyttää koesuoritusten kirjoittamiseen tietokonetta, lukion tulee varautua tilanteeseen etukäteen (vrt. kohta 3 *äkillisesti sairastunut kokelas*).

Jos kokelas on saanut lautakunnalta sairauden tai vamman perusteella oikeuden käyttää vastausten kirjoittamiseen tietokonetta, seuraavien ohjelmien käyttöön ylioppilastutkinnon matematiikan, fysiikan ja kemian kokeissa ei tarvitse hakea lupaa lautakunnalta. Ohjelmien käyttö edellyttää kuitenkin, että lukiolla on niiden käyttöön tarvittavat luvat.

Kaavaeditori (kaikki ohjelmaversiot)
TI-Nspire CAS-ohjelma
taulukkolaskentaohjelmat
Casion CAS-laskin ja tietokonesovellus Manager
Geo Gebra
GeoNext

ChemSketch
LoggerPro

Edellisten lisäksi näkövammaiset kokelaat saavat käyttää seuraavia ohjelmia: GNU Octave, Maxima, MATLAB.

Tietokonetta käytettäessä suositeltava kirjasinkoko on 12 tai 14. Tulostettavan suorituksen rivivälin tulee olla riittävän suuri, jotta suoritukset valmistavasti arvosteleva opettaja voi lautakunnan määräysten mukaisesti merkitä virheelliset ja puutteelliset kohdat suoritukseen. Papereihin on jätettävä riittävä marginaali. Jos lautakunta on määritellyt käsin kirjoitettavan suorituksen enimmäispituuden (vrt. kielikokeen vastauslomake), se on syytä ottaa huomioon suoritusta tietokoneella kirjoitettaessa.

Lukio tekee kokelaan ylioppilastutkinnon kokeissa käyttämään tietokoneeseen kirjasinkoko- ja riviväliasetukset ennen koetilaisuuden alkua. Samaten lukion ja kokelaan nimi- ja numerotiedot merkitään koepapereihin valmiiksi. Myös tietokoneella kirjoitettaessa koepapereissa tulee olla kokelaan nimikirjoitus ja nimen selvennös (täydellinen nimi). Kokelaan on itse tulostettava suorituksensa. Lukion tulee ehdottomasti tehdä kokelaan suoritukseen merkintä lautakunnan myöntämästä luvasta saada käyttää tietokonetta. Koesuoritusten mukaan ei liitetä kopioita lääkärintlausunnoista tai puoltolauseista eikä erityisjärjestelypäätöksistä.

Suurennuslasin, lisävalaisimen tai lukion kokelaalle koetilaisuuden alussa antaman värillisen muovitaskun tai -kalvon käyttöön ei tarvitse hakea lupaa lautakunnalta. Koetilan istumajärjestystä laadittaessa sijoittelussa voidaan ottaa huomioon kokelaan sairaus tai vamma. Siihen ei tarvitse hakea lupaa lautakunnalta.

Lukiot voivat tarvittaessa neuvotella etukäteen mahdollisista erityisjärjestelyistä lautakunnan kanslian kanssa.

Lautakunta teettää ja lähettää lukioille koetehtävät, esimerkiksi isokirjaimiset tehtävät ja pitkätaukoiset kuullunymmärtämiskokeen äänitteet. Lukiot eivät saa itse valmistaa normaaleista koetehtävistä teknisesti poikkeavia koetehtäviä, esimerkiksi suurentaa kirjaimia tai tauottaa äänitteitä.

3 Erityisjärjestelyjen hakeminen

Erityisjärjestelyjä haetaan kirjallisesti lautakunnalta. Lautakunnan määräyksestä, joka koskee sairauden tai vamman huomioon ottamista ylioppilastutkinnossa, on syytä tiedottaa kokelaille jo lukion alussa, jotta kokelaat voivat ryhtyä ajoissa hankkimaan tarvittavia lausuntoja.

Kun kysymyksessä on pitkäaikainen sairaus tai pysyvä vamma, erityisjärjestelyhakemus tehdään viimeistään silloin, kun kokelas ensimmäisen kerran ilmoittautuu tutkintoon. Lukion on toimitettava lautakuntaan kaikki erityisjärjestelyjä koskevat hakemukset kevään tutkinnon osalta viimeistään 23. marraskuuta ja syksyn tutkinnon osalta viimeistään 23. huhtikuuta (ks. kuitenkin, mitä myöhemmin sanotaan äkillisistä sairaustapauksista). Vireille pantua erityisjärjestelyhakemusta, josta puuttuu lausuntoja tai johon tarvitaan lisätietoja, tulee täydentää ensi tilassa, kevään tutkinnon osalta kuitenkin viimeistään 20. tammikuuta ja syksyn tutkinnon osalta viimeistään 20. elokuuta. Myöhässä toimitetut hakemukset tai puutteelliset hakemukset käsitellään normaalisti, mutta erityisjärjestelyt pannaan toimeen aikaisintaan seuraavalla tutkintokerralla. Jos kaikki tarvittavat lausunnot ovat

käytettävissä, lukiot voivat lähettää erityisjärjestelyjä koskevia hakemuksia lautakuntaan jo ennen edellä mainittuja määräaikoja.

Erityisjärjestelyjä voi hakea myös hajautetun tutkinnon ollessa kesken, jos niiden välttämättömyys havaitaan hajautetun tutkinnon aloittamisen jälkeen.

Kun erityisjärjestelyjä haetaan sairauden tai vamman perusteella, hakemuslomakkeena saa käyttää ainoastaan tähän tarkoitukseen laadittua, hakemuksen kirjoittamishetkellä voimassa olevaa lautakunnan lomaketta (ks. lomake 1, kohta 2). Se on nähtävänä ja tulostettavissa lautakunnan verkkosivuilta www.ylioppilastutkinto.fi.

Hakemukseen on liitettävä erikoislääkärin lausunto sairaudesta tai vammasta. Lääkärinlausunto kirjoitetaan lautakunnan laatimalle lomakkeelle (ks. lomake 1, kohta 3) tai toimitetaan erillisenä liitteenä, ja lausunnon tulee yleensä olla lukioaikana hankittu. Joissakin tapauksissa, sairauden tai vamman ollessa pysyvä, myös aikaisemmin hankitut lausunnot voidaan ottaa huomioon. Jos lääkärintodistus toimitetaan erillisenä liitteenä, siitä tulee käydä ilmi kaikki lautakunnan lomakkeessa pyydetyt tiedot (mm. diagnoosi ja lääkärin erikoisala) ja siinä tulee olla lääkärin allekirjoitus.

Arvioinnin yhteismitallisuuden sekä kokelaiden oikeusturvan ja edun vuoksi on välttämätöntä, että hakemuslomakkeelle merkitään kaikki pyydetyt tiedot, esimerkiksi onko kokelaalle lukioaikana myönnetty koetilanteissa erityisjärjestelyjä. Jos kokelaalla ei ole ollut lukioaikana koetilanteissa erityisjärjestelyjä, niiden tarve ylioppilastutkinnon kokeissa tulee ehdottomasti perustella (lomake 1, kohta 2). Lukio voi halutessaan esittää lisäperusteluna erityisjärjestelyjen tarpeellisuudesta havaintojaan siitä, miten kokelaan lukio-opinnoista selviäminen poikkeaa muiden kokelaiden suoritumisesta (esimerkiksi lisäajan tarve, mahdolliset ongelmat kuullunymmärtämiskokeissa, käsialan luettavuus, suoritusten sisällöllinen niukkuus) (lomake 2).

Ennen hakemuksen lähettämistä ylioppilastutkintolautakuntaan lukio tarkistaa ja täydentää tunnistetiedot (lukion nimi ja numero, kokelaan henkilötunnuksen loppuosa jne.)

Ennen ylioppilastutkinnon kokeita äkillisesti sairastuneelle kokelaalle voidaan kuitenkin edellä esitetyistä määräajoista poiketen hakea koetilanteen erityisjärjestelyjä. Tällöin rehtorin on otettava lautakuntaan yhteyttä mahdollisen luvan saamiseksi erityisjärjestelyihin. Kokelas voi saada suullisen luvan erityisjärjestelyihin, mutta kokelaan tulee toimittaa hakemus ja lääkärintodistus rehtorille heti, kun se on mahdollista. Saatuaan hakemuksen, rehtori toimittaa sen välittömästi lautakuntaan. Jos kokelaalla on hajautuskertoja tai uusimiskertoja jäljellä, tulisi erityisjärjestelyjen sijasta harkita, voisiko lääkärintodistuksen perusteella tulla kyseeseen ilmoittautumisen mitätöiminen.

Jos **kokelas sairastuu äkillisesti juuri ennen kokeita tai kokeiden aikana**, rehtorilla on oikeus siirtää hänet lukiossa erilliseen valvottuun tilaan suorittamaan koetta. Asiasta tehdään merkintä koepöytäkirjaan. Erillistä hakemusta ei tässä tapauksessa tarvita. Jos kokelas tarvitsee erillisen tilan lisäksi lisää aikaa tai muita erityisjärjestelyjä, näitä järjestelyjä on haettava edellisissä kappaleissa esitetyllä tavalla.

Jos kokelaalle tulee äkillinen käsivamma, mutta hän siitä huolimatta pystyy kirjoittamaan ylioppilastutkinnon koevastaukset tietokoneella, rehtorilla on oikeus siirtää hänet lukiossa erilliseen valvottuun tilaan suorittamaan koetta tietokoneella. Edellytyksenä on, että kokelaalla on käsivammasta lääkärintodistus ja lukio on varautunut etukäteen tällaiseen mahdolliseen tilanteeseen. Käytössä tulee olla tietokone, jonka muistissa ei ole ylimääräisiä tiedostoja tai

ohjelmia, ja lisäksi koneen tekstinkäsittelyohjelmasta on poistettu oikeinkirjoituksen tarkistus. Verkkoyhteys on ehdottomasti kielletty. Erillistä hakemusta ei tässä tapauksessa tarvita. Asiasta tehdään merkintä koepöytäkirjaan, ja lääkärinlausunto lähetetään korjaus- ja täydennyslomakkeen mukana lautakuntaan. Jos kokelas tarvitsee tietokoneen lisäksi muita järjestelyjä (esimerkiksi lisäaikaa tai vapautuksen optisen vastauslomakkeen täyttämistä), erityisjärjestelyjä on haettava edellisissä kappaleissa esitetyllä tavalla.

Ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet järjestetään lukiokoulutusta antavassa oppilaitoksessa (L 766/2004, 18 b §). Jos kokelas poikkeuksellisesti joutuu suorittamaan kokeensa sairaalassa tai kotona, se on erityisjärjestely, johon on aina haettava ennen kokeita lupa lautakunnalta. Kokelas voi saada akuutissa tapauksessa suullisen luvan lautakunnalta kokeen suorittamiseen muualla kuin lukion tiloissa. Tällöin erityisjärjestelyhakemus ja lääkärintodistus lähetetään lautakuntaan heti, kun se on mahdollista. Edellytyksenä on lisäksi, että lukio järjestää valvonnan ylioppilastutkintolautakunnan antamien määräysten mukaisesti (*ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet 24.5.2013, kohta 2.3.7 koeaika*).

Opiskelijan on syytä yhdessä rehtorin, opettajien ja muiden mahdollisten asiantuntijoiden kanssa jo ennen erikoislääkärin lausunnon hankkimista harkita, mitkä erityisjärjestelyt ylioppilastutkinnossa ovat tarpeen ja mahdollista toteuttaa. Opiskelijalle on tarvittaessa syytä antaa mahdollisuus erityisjärjestelyihin jo lukioaikana (*Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003, s. 19-20*). Tämän kokemuksen pohjalta ohjataan opiskelija hakemaan erityisjärjestelyjä ja täytetään erityisjärjestelyhakemus (lomake 1, kohta 2), minkä jälkeen haetaan erikoislääkärin lausunto (lomake 1, kohta 3). Lukiotyöskentelyssä tarvittavissa erityisjärjestelyissä tulee kuitenkin ottaa huomioon, että ylioppilastutkinnon kokeet ovat pääosin kirjallisia. Hakemuksesta on käytävä ilmi, että lukion rehtoria on asiassa kuultu ja että hän on valmis huolehtimaan haettavien erityisjärjestelyjen toteuttamisesta. Allekirjoituksellaan rehtori sitoutuu järjestämään kokelaalle myönnettyt erityisjärjestelyt. Jos hakemuksen tekee poikkeuksellisesti kokelaan huoltaja, hakemuksesta on käytävä ilmi, että myös kokelasta on kuultu asiassa.

Lautakunta lähettää päätöksen kokelaalle sekä tiedoksi lukion rehtorille. Päätöksen liitteenä on valitusosoitus. Erityisjärjestelyt saa toimeenpanna ylioppilastutkinnon kokeissa vain siinä tapauksessa, että lautakunta on tehnyt asiasta kirjallisen päätöksen. Rehtorin tulee tarkistaa hyvissä ajoin ennen tutkinnon alkamista, että kaikkiin kyseistä tutkintokertaa koskeviin hakemuksiin on saatu päätös. Jos päätös ei ole tullut noin viikkoa ennen kokeiden alkua, tulee lukion ottaa asian tarkistamiseksi yhteyttä lautakuntaan. Jos kokelas peruu hakemuksensa, siitä on ilmoitettava kirjallisesti lautakuntaan ennen tutkinnon kokeiden alkamista.

Erityisjärjestelyjä ei tarvitse erikseen hakea joka kerta kokelaan ilmoittautuessa tutkintoon, jos sairaus tai vamma on pysynyt ennallaan. Erityisjärjestelyihin oikeutettujen kokelaiden koetehtävien ja äänitteiden tilaus -lomakkeilla lukio tilaa sähköisesti pitkätaukoiset cd-levyt, isokirjaimiset tehtävät, pistekirjoituksiset tehtävät, tehtävät tekstitiedostoina cd-levyillä, näkövammaisille kokelaille tarkoitettut korvaavat tehtävät sekä muut normaaleista koetehtävistä teknisesti poikkeavat tehtävät. Tilaus lähetetään lautakuntaan ilmoittautumistietojen yhteydessä. Koetehtävät ja äänitteet tilataan myös niille kokelaille, joille on haettu erityisjärjestelyjä mutta jotka eivät vielä ole saaneet päätöstä ennen tilauslomakkeiden lähetyspäivää. Tällaisten koetehtävien käyttö edellyttää, että lautakunnasta on tullut erityisjärjestelyhakemukseen myönteinen päätös ennen ylioppilastutkinnon alkamista.

4 Sairauden tai vamman ottaminen arvostelussa huomioon

Jos kokelaalle ei ole haettu koetilanteen erityisjärjestelyjä ja kokelaan suoritukseen on vaikuttanut haitallisesti suorituskykyä heikentävä sairaus tai muu vastaava seikka, joka halutaan otettavaksi arvostelussa huomioon, tulee kokelaan tai hänen huoltajansa lähettää lukion välityksellä lautakunnalle lääkärintodistus sairaudesta tai muu asiaa selvittävä puoltolause.

Lääkärintodistuksesta pitää selkeästi ilmetä sairaus sekä sen vaikeusaste ja työkyvyttömyysaika. Rehtorin tulee merkitä todistukseen lukion ja kokelaan numero. Lääkärintodistuksia tai niiden kopioita ei liitetä koesuorituksiin, vaan todistukset lähetetään lautakunnalle samaan aikaan kuin korjaus- ja täydennyslomakkeet.

Lautakunta voi harkintansa mukaan ottaa arvostelua lieventävänä seikkana huomioon sellaiset sairaudet, joiden vaikutus kokelaan suoritukseen on ollut selvästi todettavissa lääkärintodistuksen perusteella.

Korjaus- ja täydennyslomakkeeseen on ehdottomasti tehtävä merkintä lautakunnalle lähetetystä lääkärintodistuksesta (L) tai puoltolauseesta (P) silloin, kun todistus on tarkoitettu otettavaksi huomioon arvostelussa (ks. kohta 9). Vain näin merkityt tapaukset voidaan ottaa tutkittaviksi lautakunnassa tutkintotulosten valmistuttua.

5 Erityisen vaikeaa elämäntilannetta koskevat selvitykset ja puoltolauseet

Myös kokelaan erityisen vaikea elämäntilanne voidaan ottaa arvostelussa huomioon. Tällöin lautakunnalle tulee lähettää lukion rehtorin tai asiantuntijan (esimerkiksi erityisopettaja, lääkäri, psykologi) laatima asiaa selvittävä puoltolause.

Korjaus- ja täydennyslomakkeeseen on ehdottomasti tehtävä merkintä (P) lautakunnalle lähetetystä puoltolauseesta silloin, kun se on tarkoitettu otettavaksi huomioon arvostelussa (ks. kohta 9). Vain näin merkityt tapaukset voidaan ottaa tutkittaviksi lautakunnassa tutkintotulosten valmistuttua.

6 Koesuoritusten arvostelu lukiossa ja ylioppilastutkintolautakunnassa

Opettajat ja lautakunnan sensorit arvostelevat sairaudesta tai vammasta kärsivien kokelaiden suoritukset ainekohtaisten arvosteluohjeiden mukaan ja merkitsevät antamansa pistemäärät koesuorituksiin ja arvostelulomakkeisiin. Opettaja ja lautakunnan sensori eivät ota lääkärintodistuksia tai puoltolauseita huomioon arvostelussaan. Lääkärintodistusta tai puoltolauseetta ei liitetä koesuoritukseen.

7 Lääkärintodistuksen tai puoltolauseen vaikutus arvosanaan

Lautakunta käy läpi kokelaiden lääkärintodistukset ja puoltolauseet ja tarkistaa tulosten valmistuttua näiden kokelaiden saamat arvosanat. Kokelaan ylioppilastutkinnon kokeesta saamaa pistemäärää ei koroteta lääkärinlausunnon perusteella. Arvosanan nostamista harkittaessa otetaan huomioon kokelaan sairauden tai vamman vaikeusaste sekä hänen saamansa pistemäärän ja

seuraavan arvosanan alarajan välinen piste-ero. Arvosanamuutos on mahdollinen yhdessä kokeessa, mutta vain silloin kun pistemäärä sijoittuu riittävän lähelle ylempää arvosanaa. Kokelas voi halutessaan esittää lautakunnalle toivomuksen korotuksen kohdistamisesta tiettyyn kokeeseen (lomake I, kohta I).

Lautakunnan päätöksen mukaan voidaan kokelaan lopullinen arvosana nostaa lääkärintodistuksen tai puoltolauseen perusteella, jos sairaus tai vamma on vaikuttanut merkittävästi koesuoritukseen ja jos kokelaan saaman pistemäärän ja seuraavan arvosanan alarajan välinen piste-ero on enintään

suomen ja ruotsin äidinkielen kokeessa 3 pistettä,
saamen äidinkielen kokeessa 5 pistettä,
suomi ja ruotsi toisena kielenä -kokeessa 4 pistettä,
toisen kotimaisen kielen kokeessa 6 pistettä,
vieraan kielen kokeessa 6 pistettä,
reaaliaineen kokeessa 2 pistettä,
matematiikan kokeessa 2 pistettä.

Jos sairaus tai vamma on vaikuttanut jonkin verran (ei merkittävästi) koesuoritukseen, kokelaan saaman pistemäärän ja seuraavan arvosanan alarajan välisen piste-eron tulee olla pienempi, jotta arvosanan korotus olisi mahdollinen. Ylioppilastutkintolautakunnan asiantuntijalääkäri arvioi sairauden tai vamman vaikutuksen kokelaan suorituskykyyn kyseisissä kokeissa lautakuntaan toimitettujen lääkärintodistusten perusteella.

Arvosanan nostoa harkittaessa pidetään improbatuur-arvosanan rajaa yleensä ensisijaisena.

Jos kokelaalle on myönnetty erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon kokeissa, lääkärintodistus voidaan erityisen painavasta syystä ottaa jälkikäteen huomioon lopullista arvosanaa määrätessä. Jos koetilanteen erityisjärjestelyjä saanut kokelas haluaa, että hänen lääkärintodistuksensa käsitellään lautakunnassa, lukion tulee lähettää kopio lääkärintodistuksesta lautakuntaan muiden lääkärintodistusten mukana.

Kokelaan lähettämä lääkärintodistus tai puoltolause käsitellään sinä tutkintokertana, jona kokelaan suoritukseen on vaikuttanut haitallisesti suorituskykyä tilapäisesti heikentävä sairaus tai muu vastaava seikka, edellyttäen että lukio on lähettänyt lääkärintodistuksen tai puoltolauseen korjaus- ja täydennyslomakkeen mukana ja tehnyt merkinnän (L tai P) korjaus- ja täydennyslomakkeeseen (ks. kohta 9). Lääkärintodistus on vaikuttanut kokeen lopulliseen arvosanaan, jos se on korkeampi kuin pistemäärä edellyttäisi. Käsittelyn merkinä on L tai P tuloluettelon oikeassa reunassa. Jos arvosana on korotettu, muutoksen merkinä on lautakunnan päätöksen päivämäärä (esimerkiksi VI20514). Epäselvissä tapauksissa kannattaa tulosten saapumisen jälkeen ottaa yhteyttä lautakuntaan.

8 Ylioppilastutkintoon ilmoittautuminen

Erityisjärjestelyhakemus lausuntoineen toimitetaan lautakuntaan viimeistään silloin, kun kokelas ilmoittautuu ensimmäisen kerran tutkintoon (ks. kohta 3).

Lääkärintodistuksia ja puoltolauseita, jotka on tarkoitettu otettavaksi huomioon ainoastaan lopullisista arvosanoista päätettäessä, ei lähetetä lautakuntaan ilmoittautumistietojen yhteydessä.

Lukio tilaa sähköisesti erityisjärjestelyihin oikeutettujen kokelaiden koetehtävien ja äänitteiden tilauslomakkeella normaaleista koetehtävistä teknisesti poikkeavat tehtävät (ks. kohta 3).

9 Lääkärintodistusten ja puoltolauseiden lähettäminen sekä korjaus- ja täydennyslomakkeeseen tehtävät merkinnät

Lääkärintodistukset ja puoltolauseet lähetetään lautakuntaan samaan aikaan kuin korjaus- ja täydennyslomakkeet. Lääkärintodistuksiin ja puoltolauseisiin on ehdottomasti merkittävä lukion numero ja kokelaan numero sekä kokelaan nimi selvästi, jotta todistukset voidaan käsitellä. Niistä on tehtävä merkintä (L, P) asianomaisten kokelaiden kohdalle ylioppilastutkintolautakunnan lukioille lähettämään korjaus- ja täydennyslomakkeeseen. Jos kokelas osallistuu tutkintoon useammassa kuin yhdessä kokelaslajissa, merkintä on tehtävä jokaisen kokelaslajin kohdalle. Kokelaan hajauttaessa tutkintonsa merkintä tehdään jokaisena tutkintokertana, jona häntä koskeva lääkärintodistus tai puoltolause on toimitettu lautakuntaan (ks. kohta 7).

Lukion tulee ottaa lausunnoista ja puoltolauseista kopiot itselleen ja kokelaalle mahdollista myöhempää tarvetta varten, ennen kuin ne lähetetään lautakuntaan. Lautakunta ei palauta sille lähetettyjä lausuntoja. Lautakunnan toimittamat kopiot päätöksistä tai lausunnoista ovat maksullisia, ja niiden toimitusaika on noin kaksi viikkoa.

Jos kokelas, jonka lääkärintodistus tai muu puoltolause on lähetetty lautakuntaan, osallistuu myöhemmin uudelleen tutkintoon hylätyn kokeen uusijana, hyväksytyn kokeen uusijana tai tutkinnon täydentäjänä, todistus tai puoltolause on lähetettävä lautakunnalle korjaus- ja täydennyslomakkeen yhteydessä joka tutkintoa varten erikseen, jos se halutaan otettavan arvostelussa huomioon.

10 Ylioppilastutkinnon toimeenpano lukiossa

Rehtorin on huolehdittava siitä, että kokelaan ylioppilastutkinnon kokeita valvovat opettajat ovat tietoisia kaikista kokelaalle myönnettyistä erityisjärjestelyistä.